

Farah Ahmadzai, 37 år, i Sverige.

”Än är vi inte fria”

Den 7 november 1988 kom Farah till Sverige – gravid i nionde månaden. En knapp månad senare föddes hennes första dotter på Västerås lasarett och snart hade Farah fått jobb – som diskare på Obs varuhus i Valbo strax utanför Gävle.

TEXT: MARKUS HÅKANSSON

Utanför fönstret halkar stressade stockholmare i alldes för tunna kläder omkring i snögloppet. Vi har slagit oss ned på restaurangen Little Persia på Södermalm. Ett varmt och trevligt krypin med en massa mjuka kuddar med persiska mönster utslängda på golvet. Vi slår oss ned vid fönsterbordet.

Som nyanländ flykting blev Farah placerad på Karlslunds flyktingförläggning utanför Upplands Väsby, en transitplats där asylsökande inväntar besked. Farah har tydliga minnen.

– Jag blev hämtad på sjukhuset, där de konstaterat att jag var gravid och snart skulle bli mamma. En gul bil från

invandrarverket hämtade mig och jag blev placerad på Karlslund – i G-huset tror jag det var.

Farah berättar att hon blev väl behandlad av alla efter att hon anlänt till Sverige – eller nästan alla...

– Precis när jag kommit till Sverige, innan folk förstått att jag var gravid, snäste en manlig polis åt mig. ”Du kan sätta dig där borta och vänta, du åker med nästa plan tillbaka till Afghanistan”, sa han. Jag blev livrädd.

Farah och hennes dåvarande man lämnade Afghanistan dels av politiska skäl och dels för att Farah just förlorat ett barn. Under krigsåren användes ibland kvinnor till att smuggla vapen och kroppsvisiteringen var ofta allt annat än human.

– En gång när jag åkte buss, blev vi stoppade. Jag var gravid och blev misshandlad så svårt att jag förlorade mitt barn. Det var då jag bestämde mig för att lämna landet.

Men när hon tänker tillbaka på tiden i Afghanistan, kände hon sig, trots den turbulenta situationen i landet,

inte hotad. Ryssarnas närvaro förändrade deras liv gradvis och de märkte inte av dem så väl alla gånger.

– Men jag ville inte leva kvar i det land där jag förlorat mitt barn. Vi bestämde oss för att fly.

Stora friheter som ung

Jag märker att samtalet hela tiden dras mot Farahs Afghanistan och hennes minnen av landet hon levde i som barn och tonåring.

Bilden av den afghanska kvinnan i blå burka är gängse i västvärlden. Men Farahs tidiga minnen från Afghanistan

PRIVAT

Afghanistan någon gång kring mitten av 1960-talet. Farahs fastrar poserar.

Farah, tre år i Afghanistan.

är, trots det ofattbara hon har gått igenom som ung, relativt ljusa. Hon berättar om hur "Kabuls tjejer" lyssnade på Madonna, "man klädde sig som man ville" och uppväxt i en tadjjikisk familj i provinsen Bamiyan, väster om Kabul, gavs hon stora friheter som ung.

– Vi litar på dig. Men gå inte över gränsen, brukade mamma säga och trots att mamman var och är mycket religiös tvingades Farah aldrig att be hemma. Däremot bad hon i skolan.

– Mamma brukade alltid säga, "islam bär jag i mitt hjärta – inte för att visa upp" och det är uppenbart att hon tagit efter sin mamma, även om hon säger sig vara långt mindre religiös.

Som muslimsk kvinna, berättar Farah, lever hon inte särskilt annorlunda i Sverige, än vad hon gjorde i Afghanistan.

– Jag klär mig inte speciellt muslimskt och har aldrig råkat ut för folks fördomar om muslimer. Istället blir jag ofta tagen för att komma ifrån Sydeuropa.

Men visst har tiden i Sverige påverkat henne.

– I Sverige kan jag uttrycka aggressivitet, det kunde jag inte i Afghanistan. Jag upplever också att jag har en starkare vilja här än i mitt hemland.

Men det avgörande är att Sverige är och har varit ett bättre och säkrare land för mina barn att växa upp i. Här finns tryggheten som Afghanistan saknar.

Medelklass?

Farah kommer från släkten Saighani (namnet kommer från det område i provinsen Bamiyan med samma namn. Saighani betyder blodets dal). En släkt som i dag är spridd över hela världen. Flera av hennes familjemedlemmar, inklusive mamma och pappa, bor i Los Angeles, USA. Men många bor i Sverige.

Farah kallar sin familj för medelklass, men med en guvernör till pappa och en mamma som kandiderade till senatorsposten i Bamiyan, börjar man då inte närma sig överklass undrar jag?

– Nej, det är bara kungen och hans närmaste som tillhörde den verkliga överklassen.

Servitören kommer förbi och stökar av lite glas från vårt bord. Samtalet tystnar. Jag noterar att flera i lokalen tittar intresserat åt vårt håll. Folk verkar nyfikna på vad vi pratar om. Jag sänker samtalstonen en smula.

Vad har du för förhållande till din religion i dag?

– Jag finner en slags trygghet i min religionstillhörighet. När jag behöver tröst vänder jag mig till Koranens ord. I min tolkning av kvinnans roll i

Koranen så uppvisar min religion den största respekten för kvinnan.

Vill åka tillbaka

Gemensamt för alla världsreligioner är att dess heliga skrifter tolkas på olika sätt. Afghanistan och övriga världen såg i mitten av 1990-talet, när talibanerna kom till makten, resultatet av en tolkning av Koranen. Den ledde till att extrema lagar började tillämpas och värst drabbade blev kvinnor och flickor.

Som i så många andra länder är skillnaden mellan stad och landsbygd stor i Afghanistan. Utanför städerna lever folket traditionellt sätt under mer konservativa former. Det är nu tre år sedan talibanerna förpassades från makten, men fortfarande bär en klar majoritet av kvinnorna burka. Även i den afghanska huvudstaden bär fler kvinnor burka än innan talibanerna tog makten. En orsak till detta torde vara att en majoritet av Kabuls befolkning, under inbördeskriget och talibantiden, flydde, främst till Pakistan och Iran, men åtskilliga tusentals afghaner spreds över hela världen. Den mer konservativa landsbygdbefolkningen fyllde på i deras ställe. Kabul växte lavinartat och en mer konservativ kvinnosyn blev rådande. Många kvinnor bär i dag burkan helt enkelt för att det är så mycket enklare.

– Man slipper en massa jobbiga frågor och blickar, och äventyrar inte sig och sin familjs säkerhet. Vi är inte befriade än, säger Farah, som drömmer om att snart få återvända till sitt hemland. – Jag kommer i alla fall inte att bära burka när jag går på Kabuls gator.

Farah är i dag 37 år och skild. Hon lever tillsammans med sina tre döttrar, strax utanför Stockholm. Hon är redovisningsekonom och så fort hon får chansen kommer hon att åka till Afghanistan för att arbeta.

– Jag kommer nog aldrig flytta tillbaka med avsikten att stanna där för gott, men jag längtar efter att få återse mitt hemland och bidra till återuppbyggnaden. Det finns många jobb att söka för en ekonom i Afghanistan.

För tillfället håller Farah en afghansk matlagningskurs i Stockholm. Läs mer om Farah på sidan 30. ■

Farahs mamma när hon väntade Farah.

Bilden är tagen i slutet av 1960-talet.